

sect. v. p. 3. n. 1, eo quod occasionem questibus illicitis favoribus inordinatis, et audaciae peccandi præbeant. Et præterea per eas videantur Indulgentiæ communicari, quod non est in potestate Præsulum Religiosorum.

Resolutio.

E contrario Ecclesia Catholica, quæ usum harum litterarum a tot sæculis videt, nec reprehendit, satis ostendit, se tacito assensu comprobare, quod a fidelibus universaliter usurpatum, ipsa quoque usurpare censetur. Contra id autem, quod Ecclesia universaliter usurpat, disputare, insolentissimæ insanie est, ut S. Augustinus tr. 27 et 32, in Jo. recte pronuntiavit. Accedit SS. Patrum suffragio, quæ, licet ipsas fraternitatis litteras non attingat: tamen fundamentum earum statuit, et rationem optimam, qua stabiliantur, subministrat. Sanctus ergo August. confirmat, ex unitate membrorum corporis mystici effici, ut quod unum alicubi membrum facit, alia itidem censeantur facere. Unde, quia nunc varii homines, in unitate fidei coherentes, loquuntur variis linguis, infert S. Augustinus, unumquemque fidelem loqui variis linguis: quia bona unius membri per unitatem, et cohesionem in eodem corpore fiunt bona alterius. Hoc si valet in quibusvis charismatibus, debet item in meritis valere, ac proinde merita unius coetus Deum excitare possunt ad gratificandum aliis, qui ad illud corpus fuerint asciti. Neque enim plus valere moraliter debet voluntas unius privati, et individui hominis, ut quem sibi in filium adoptet, quam voluntas unius corporis mystici, ut aliquem sibi adoptet, et adjungat in membrum.

Nec obstant argumenta in contrarium alata, quia abusus potius impugnant, quam usum; propter abusum autem non esse tollendum usum, commune fert proverbium, alioqui etiam sacramenta, indulgentiæ, aliaque Ecclesiæ piæ exercitationes tollendæ forent. Multo minus obstat, quod de indulgentiis objectum est, nam ea concessio satisfactionum longe aliud est, quam indulgentia, ut recte notarunt Navarrus, Vall. Villalobos. Nimirum indulgentia depromitur ex thesauro infinito, et ex asservatis in ea satisfactionibus præcicis. At præsidet cætuum; et inferiores eorum non depromunt satisfactiones, quas communicant ex ullo thesauro: neque dant satisfactiones præteritas, sed

duntaxat futuras. Præterquam quod expromptio satisfactionum ex thesauro Ecclesiæ certa ex fide est, de nullo autem particulari, aut religioso, aut toto cætu, certum ex fide est, esse in eo satisfactiones præsertim superfluas.

QUESTIO XLIII.

An scapularia, et sodalitates certam salutem, et perbreve in purgatorio moram spondere possint?

Ita persuadere sibi videntur multi, maxime qui sodalitati scapularis, ut vocant, sunt adscripti, eo quod B. Virgo id revelasse credatur.

Resolutio.

Negat Raynaudus s. v. pun. 4. n. 37, asseritque esse contra SS. PP. et Doctorum opinionem, qui idcirco inculcant frequentissime, Deum, ut cum timore, ac tremore salutem nostram operaremur, utque non minus humilitati, quam accedendæ industriæ nostræ serviret, incerta, et occulta esse voluisse nostra ad beatitudinem itinera, nisi si quandoque ex speciali privilegio (quod hic non profector) aliter in bona voluntate sua circa aliquem statuat. Quæ vero de B. Virg. revelatione sunt dicta, non plus probant, quam ex verisimilium, nec improbabiliu signorum concursu spem salutis, ac fiduciam non exiguam, concipi, citra certitudinem, et infallibilitatem, posse a piis sodalibus. Quare ipse Raynaudus suadet ejusmodi sodalibus, ut rationes alias profitendi ineanat, et ædificationi ex solidatio promovendæ, quam fecerint, qui propositas atque discussas pietatis anomalias induxerunt. Habent imprimis cætus sui ineundi, ac frequentandi scopum unicum, divinam gloriam. Pius deinde institutis, præsertim quæ Ecclesiæ, ac Præsulum auctoritate rata fuerint, naviter, et constanter insistant, memores ejus, quod Philo in Flavum de sacris ritibus constanter retinendis, etiamsi minimi videantur, admonuit; quia sicut in ædificiis, exemplo uno cæmentum, reliqua licet firma videantur, laxata fiunt paulatim in vacuum. Præluere cæteris sodalibus bono exemplo studiose satagant, caveant sedulo perniciosum illum pietatis arietem, quo perique tepidi, vel etiam frigidi piæ aliquas exercitationes in horum coetuum initiis frequentantes, joéis,

et insanis excipiunt, brevique efficiunt, ut exolescant, abeantque in desuetudinem.

S. LAUR. JUSTIN., in ligno vite, tr. de timore, c. IV.

Vita anteacta peccata per penitentiam, et satisfactionem dignam expiare: juxta consilium S. Augustini dicentis: Ascendat homo

TIMOR DEI.

DEFINITIO. — Offendere timore (c. IV.) Ad quod dicens: Veni Domini doce Tobias clarior dixit: Omnium habeto Deum consentias, et Dei nostri. Timor Divisio. — Timor Dei formidationem, et

Quædam Rescripta
 Cuius que se receptum d
 dictum de l. d. in p
 la id a d. d. d. d.
 J. Rafael Vega
 PRESBITERO. *emplicand*
 Sr. Domingo Valverde

sue; et constans cogitatio timor. Lib. IV,

nullum, quando teste Ecclesiasti-

pectu Dei, cum ia peragere: uti utos monuit discipulum: et cum Paral. XIX, 7.

ex corde pellere: terreni ab fendere timet, de quo S. David locutus est, dum oravit: Confige timore tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis timui: (Psal. cxviii, 420.) Mercenarius est, quo quis spe præmii, et mercedis a Deo promissæ ab offensa Dei abstinet, de quo idem S. Propheta confessus est se ab illo ad mandata Dei servanda impulsus, esse: Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem. (Psal. cxviii, 412.) Filialis est, quem, ut Cassianus explicat: Non penarum terror, non cupiditas præmiorum, sed amoris generat magnitudo, quo vel filius indulgentissimum patrem, vel frater fratrem; vel amicum amicum, vel conjugem conjux sollicito reveretur affectu. COLL. XI, 13.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Dominum Deum tuum timebis, et illi soli servies. Deut. vi, 13.

Unus est Altissimus. Creator omnium, Omnipotens et metuendus nimis. Eccl. I, 8. Si Dominus ego sum, ubi est timor meus? MALAC. I, 6.

Time te Dominum, et servite ei corde perfecto, atque verissimo. Jos. XXIV, 14.

Ostendam vobis, quem timeatis: time te eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Luc. xii, 5.

Qui timet Deum, nihil negligit. Eccl. VII, 49.

Audi, popule stulte, qui non habes cor; qui habentes oculos non videtis; aures, et non auditis. Me ergo non timebitis: ait Dominus, et a facie mea non dolebitis? JER. II, 21.

Quis non timebit te, o Rex Gentium? tuum est enim decus: inter cunctos sapientes Gentium, et in universis regnis eorum nullus est similis tui. JER. X, 7.

Homo sapiens in omnibus metu it: et in diebus delictorum attendet ab inertia. Eccl. XVIII, 27.

Et vidi alterum Angelum volantem per

bus necesse fuit Dominum Jesum vulnerari.

sect. v, p. 3, n. 1, eo quod occasionem questibus illicitis favoribus inordinatis, et audacie peccandi præbeant. Et præterea per eas videantur Indulgentiæ communicari, quod non est in giosorum.

E contrario Ecclesiarum litterarum reprehendit, satis comprobare, quod usurpatum, ipsa contra id autem, usurpat, disputat est, ut S. Augustinus pronuntiavit. A galio, quæ licet non attingat: tam

statuit, et rationem optimam, qua stabiliantur, subministrat. Sanctus ergo Augustinus confirmat, ex unitate membrorum corporis mystici effici, ut quod unum alicubi membrum facit, alia itidem censeantur facere. Unde, quia nunc varii homines, in unitate fidei coherentes, loquuntur variis linguis, infert S. Augustinus, unumquemque fidelem loqui variis linguis: quia bona unius membri per unitatem, et cohesionem in eodem corpore fiunt bona alterius. Hoc si valet in quibusvis charismatibus, debet item in meritis valere, ac proinde merita unius cœtus Deum excitare possunt ad gratificandum alius, qui ad illud corpus fuerint asciti. Neque enim plus valere moraliter debet voluntas unius privati, et individui hominis, ut quem sibi in filium adoptet, quam voluntas unius corporis mystici, ut aliquem sibi adoptet, et adjungat in membrum.

Nec obstant argumenta in contrarium allata, quia abusum potius pugnant, quam usum; propter abusum autem non esse tollendum usum, commune fert proverbium, alioqui etiam sacramenta, indulgentiæ, aliæque Ecclesiæ piæ exercitationes tollenda forent. Multo minus obstat, quod de indulgentiis objectum est, nam ea concessio satisfactionum longe aliud est, quam indulgentia, ut recte notarunt Navarrus, Vall. Villalobos. Nimirum indulgentia depromitur ex thesauro infinito, et ex asservatis in ea satisfactionibus prælicitis. At præsidet cœtum; et inferiorum eorum non depromunt satisfactiones, quas communicant ex ullo thesauro: neque dant satisfactiones præteritas, sed

dumtaxat futuras. Præterquam quod expromptio satisfactionum ex thesauro Ecclesiæ certa ex fide est, de nullo autem particulari, aut religioso, aut toto cœtu, certum est præser-

*... punga de sacramento...
... Cruz para la par...
... Charalla, p...
... a verbe y no...
... pedes mentore...*

Negat Raynaudus s. v, pun. 4, n. 37, asseritque esse contra SS. PP. et Doctorem opinionem, qui idcirco inculcant frequentissime, Deum, ut cum timore, ac tremore salutem nostram operaremur, utque non minus humilitati, quam accedendæ industria nostræ serviret, incerta, et ocella esse voluisse nostra ad beatitudinem itinera, nisi si quandoque ex speciali privilegio (quod hic non profectur) aliter in bona voluntate sua circa aliquem statuat. Quæ vero de B. Virg. revelatione sunt dicta, non plus probant, quam ex verisimilium, nec improbabiliū signorum concursu spem salutis, ac fiduciam non exiguam, concipi, citra certitudinem, et infallibilitatem, posse a piis sodalibus. Quare ipse Raynaudus suadet ejusmodi sodalibus, ut rationes alias profitendi inceptant, et ædificationi ex solidatio promovendæ, quam fecerint, qui propositas atque discussas pietatis anomalias induxerunt. Habent imprimis cœtus sui ineundi, ac frequentandi scopum unicum, divinam gloriam. Piis deinde institutis, præsertim quæ Ecclesiæ, ac Præsulum auctoritate rata fuerint, naviter, et constanter insistant, memores ejus, quod Philo in Flavum de sacris ritibus constanter retinendis, etiamsi minimi videantur, admonuit; quia sicut in ædificiis, exemplo uno cœmento, reliqua licet firma videantur, laxata fiunt paulatim in vacuum. Præluere cæteris solidibus bono exemplo studiose satagant, caveant sedulo perniciosum illum pietatis arietem, quo perierit tepidi, vel etiam frigidi piæ aliquas exercitationes in horum cœtum initiis frequentantes, joci,

et insanis excipiunt, brevique efficiunt, ut exolescant, abeantque in desuetudinem.

TIMOR DEI.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, qua quis Deum offendere timet. (ALVAR., t. II, l. III, p. 2, c. IV.) Ad quam virtutem S. David hortatur, dicens: Venite, filii, audite me: timorem Domini docebo vos. (Psal. xxxiii, 12.) Et S. Tobias clarius explicans ejus naturam filio dixit: Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, et cave, ne aliquando peccato consentias, et prætermittas præcepta Domini Dei nostri. Tob. IV, 6.

DIVISIO. — Dividitur in servilem, mercenarium, et filialem. Servilis est, quo quis Deum formidine penæ ab eo intelligendæ offendere timet, de quo S. David locutus est, dum oravit: Confige timore tuo carnes meas: a judicis enim tuis timui: (Psal. cxviii, 120.) Mercenarius est, quo quis spe præmii, et mercedis a Deo promissæ ab offensa Dei abstinet, de quo idem S. Propheta confessus est se ab illo ad mandata Dei servanda impulsus, esse: Inclinaui cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem. (Psal. cxviii, 112.) Filialis est, quem, ut Cassianus explicat: Non penarum terror, non cupido præmiorum, sed amoris generat magnitudo, quo vel filius indulgentissimum patrem, vel frater fratrem; vel amicum amicum, vel conjugem conjux sollicito reveretur affectu. COLL. XI, 13.

ACTUS. — Offensæ divinæ gravitatem bene cognoscere: quem ad finem Passio Christi cogitata specialiter conducet; nam, ut sapienter S. Laurentius Justinian. advertit: Ex qualitate remedii facile cognoscitur vehementia languoris. Conspui namque Christus voluit, ut nos lavaret: velari voluit, ut velamen culpæ, et ignorantie a cordibus nostris auferret: in capite percuti, ut caput nostrum, scilicet Adamum, sanitati restitueret: colaphis cœdi, et verbis derideri, ut nos labiis, et operibus ipsum laudaremus: deum occidi jubetur, ut vulneribus nostris pretioso Sanguinis ipsius balsamo medeatur: Fusus est cruor Medici, et factus est medicamentum phrenetici. Agnoscamus igitur, quam gravia sint nostra vulnera, pro quibus necesse fuit Dominum Jesum vulnerari.

S. LAUR. JUSTIN., in ligno vitæ, tr. de timore, c. IV.

Vita antea peccata per penitentiam, et satisfactionem dignam expiare: juxta consilium S. Augustini dicentis: Ascendat homo adversum se tribunal mentis suæ; et constituto in corde judicio, adsit accusatrix cogitatio, testis conscientia, carnifex timor. Lib. IV, homil. I.

Firmum concipere propositum, nullam, quantumvis leve peccatum committendi: Qui enim timet Deum, nihil negligit, teste Ecclesiastico: Eccl. vii, 19.

Actiones suas, velut in conspectu Dei, cum magna reverentia, et diligentia peragere: uti Josaphat Judices a se constitutos monuit dicens: Sit timor Domini vobiscum: et cum diligentia cuncta facite. II. Paral. xix, 7.

Omnem timorem humanum ex corde pellere: juxta Christi monitum: Ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, et post hæc non habent amplius, quid faciant. Ostendam autem vobis, quem timeatis: time te eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam; ita dico vobis, hunc time. Luc. XII, 4.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Dominum Deum tuum timebis, et illi soli servies. Deut. vi, 13.

Unus est Altissimus. Creator omnium, Omnipotens et metuendus nimis. Eccl. I, 8. Si Dominus ego sum, ubi est timor meus? MALAC. I, 6.

Time te Dominum, et servite ei corde perfecto, atque verissimo. Jos. xxiv, 14.

Ostendam vobis, quem timeatis: time te eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Luc. XII, 5. Qui timet Deum, nihil negligit. Eccl. vii, 19.

Audi, popule stulte, qui non habes cor; qui habentes oculos non videtis; aures, et non auditis. Me ergo non timebitis: ait Dominus, et a facie mea non dolebitis? Jer. II, 21.

Quis non timebit te, o Rex Gentium? tuum est enim decus: inter cunctos sapientes Gentium, et in universis regnis eorum nullus est similis tui. Jer. X, 7.

Homo sapiens in omnibus metuit: et in diebus delictorum attendet ab inertia. Eccl. xviii, 27.

Et vidi alterum Angelum volantem per

medium coeli, habentem Evangelium æternam, ut evangelizaret sedentibus super terram, et super omnem gentem, et tribum, et linguam, et populum, dicentem voce magna: Timeate Dominum, et date illi honorem, quia venit hora iudicii ejus. *Apoc. xiv, 6.*

NECESSITAS. — Si non in timore Domini teneris te instanter, cito subvertetur domus tua. *Ecll. xxvii, 4.*

Deum time, et mandata ejus observa; hoc est enim omnis homo. *Ecll. xii, 13.*

Contritio, et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt: non est timor Dei ante oculos eorum. *Psal. xlii, 3.*

Scito, et vide, quia malum, et amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum, et non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum. *Jer. ii, 19.*

Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc justificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est. *I. Cor. iv, 14.*

ÆQUITAS. — Numquid homo Dei comparatione justificatur; aut Factore suo purior erit vir? Ecce, qui serviunt ei, non sunt stabiles, et in Angelis suis reperit pravitatem: quanto magis, qui inhabitant domos Iudeas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut a tinea. *Job. iv, 17.*

Quantus ego sum, ut respondeam ei, et loquar verbis meis cum eo? quia etiam, si habuero quidpiam justum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. *Job. ix, 14.*

UTILITAS. — Time Dominum, et recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo, irrigatio ossibus tuis. *Prov. v, 7.*

Per timorem declinat omnis a malo. *Prov. xv, 27.*

Non emuletur cor tuum peccatores, sed in timore Domini, esto tota die, quia habebis spem in novissimo, et præstolatio tua non auferetur. *Prov. xxiii, 17.*

Qui timetis Dominum, credite illi, et non evacuabitur merces vestra. *Ecll. ii, 8.*

Noli timere, fili mi: pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, et recesserimus ab omni peccato, et fecerimus bene. *Tob. iv, 23.*

Voluntatem timentium se faciet, et deprecationem eorum exaudiet, et salvos faciet eos. *Psal. cxv, 19.*

In timore Domini fiducia fortitudinis, filiis ejus erit spes. *Prov. xiv, 26.*

Timenti Dominum betie erit in extremis, et in die obitus sui benedicetur. *Ecll. i, 13.*

Timenti Dominum non occurrent mala: sed in tentatione Deus illum conservabit a malis. *Ecll. xxxiii, 1.*

Misericordia ejus a progenie in progeniem timentibus eum. *Luc. i, 50.*

In Deo speravi, non timebo, quid faciat mihi homo. *Ps. lv, 5.*

Divitiæ salutis sapientia, et scientia: timor Domini ipse est thesaurus ejus. *Isai. xxxv, 6.*

Fallax gratia, et vana est pulchritudo: mulier timens Dominum ipsa laudabitur. *Prov. xxxi, 30.*

Timor Domini apponet dies, et anni impiorum abbreviantur. *Prov. x, 27.*

JUCUNDITAS. — Beatus homo, qui semper est pavidus: qui vero mentis est durus, corruet in malum. *Prov. xxviii, 14.*

Dabo eis cor unum, et viam unam, ut timeant me universis diebus, et bene sit eis, et filiis eorum post eos. *Jer. xxxii, 39.*

Qui timet Dominum, nihil trepidabit, et pavebit, quoniam ipse est spes ejus. *Ecll. xxxiv, 16.*

Timor Domini sicut Paradisus benedictionis. *Ecll. xi, 28.*

Nihil melius est, quam timor Dei: et nihil dulcius, quam respicere in mandatis Dei. *Ecll. xxiii, 37.*

Præcepitque nobis Dominus, ut faciamus omnia legitima hæc, et timeamus Dominum Deum nostrum, ut bene sit nobis cunctis diebus vite nostræ. *Deut. vi, 24.*

Et nunc Israel, quid Dominus Deus tuus petiit a te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, et ambules in viis ejus, et diligas eum, et servias Domino Deo tuo in toto corde tuo, et in tota anima tua, ut bene sit tibi? *Deut. x, 12.*

Quam magna multitudo dulcedinis tue, Domine, quam abscondisti timentibus te. *Ps. xxx, 20.*

Letetur cor meum, ut timeat nomen tuum. *Ps. lxxxv, 11.*

Timor Domini deletabit cor, et dabit lætitiā, et gaudium, et longitudinem dierum. *Ecll. i, 12.*

DIGNITAS. — Beatus vir, qui timet Dominum. Potens in terra erit semen ejus, et generatio ipsius benedicetur: Gloria, et divitiæ in domo ejus. *Ps. cxl, 4.*

Quam magnus, qui invenit sapientiam, et scientiam: sed non est super timentem

Dominum. Beatus homo, cui donatum est habere timorem Dei; qui tenet illum, cui assimilabitur? *Ecll. xxv, 15.*

Qui timet te, magni erunt apud te per omnia. *Judith. xvi, 19.*

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Qui timet Deum, nihil negligit: timere Deum est, nulla, quæ facienda sunt, bona præterire. *S. GREG. in Moral.*

Cum audis, quod Dominus Deus tuus dulcis est, attende, quid diligas. Cum audis, quod rectus est, attende, quid timeas: ut amore, et timore Dei excitatus legem ejus custodias. *CASSIODOR, super id Ps. dulcis, et erectus.*

Sicut meliores sunt, quos dirigit amor; ita plures sunt, quos dirigit timor. *S. AUG. epist. 50.*

Plerique divinæ districtiōnis judicia (inquit S. Gregorius) metuunt, et tamen prava agere non desistant; cujus rationem reddit: Paventi quidem corde futura judicia cogitant, sed presenti voluptate devicti, mala committere nequaquam vitant. Bene ergo post timorem Domini ejus servitia memorantur, quia ille solus timor probabilis, qui dum mentem concutit, ad boni operis studium trahit. *S. GREG. MAG. in I, Reg. c. xii, 19, 20.*

Quisquis in hujus fuerit charitatis perfectione fundatus, necesse est, ut ad illum sublimiorem timorem gradu excellentiore conscendat, quem non poenarum terror, non cupido proemiorum, sed amoris generat magnitudo, quo, vel filius indulgentissimum patrem, vel frater fratrem, vel amicum amicum, vel conjugem conjux sollicito reveretur affectu, dum ejus non verbera, neque convitia, sed vel tenuem amoris formidat offensam, atque in omnibus non solum actibus, verum etiam verbis attonita semper pietate distenditur, ne erga se quantulumcumque fervor dilectionis illius tepescat. *CASS. collat. xi, c. xxiii.*

Per ipsum redditur anima bene mobilis ab inspirationibus Spiritus Sancti, et quasi per talem timorem se Spiritui Sancto omnino subjicit, et in nullo repugnat, prout possibile est in via; unde Gilbertus Porretanus dicit, quod timor ille filialis, quid nisi amor esse conatur, quia jam nescit officium timoris, et pene timor esse desit? Hunc timorem

sibi charitas perfecte collaterat indivisibiliter. *S. BONAV. t. vi, l. de sept. donis Spir. Sancti. c. 1.*

Beatus es, si cor tuum triplici timore repleveris, ut timeas quidem pro accepta gratia, longe amplius pro amissa, longe plus pro recuperanda; time ergo, cum accesserit gratia; time, cum abierit; time, cum denuo revertitur. Succedat sibi vicissim in animo isti tres timores secundum quod gratia, vel adesse dignetur; vel offensam recedere, seu iterum placata redire sentietur. Cum adest, time, ne indigne opereris ex ea; nam hoc movet Apostolus: Videle, inquiens, ne in vanum gratiam recipiatis. Si recesserit, multo magis timendum: quia ubi tibi deficit gratia, ibi deficiis et tu. Time ergo subtracta gratia tanquam mox casurus. Time, quia reliquit te custodia tua. Pro omni tempore time Deum, et ex omni corde tuo. Tunc demum, si plene, si perfecte timeris, dabit tibi saporē charitatis. *S. BERN. s. 34, in Cant.*

Aliud est multas divitias scire, aliud possidere; nec notitia divitem facit, sed possessio. Sic prorsus aliud est, nosse Deum, et aliud timere; nec cognitio sapientem, sed timor facit, qui afficit; et bene *initium sapientiæ timor Domini*, quia tunc primum Deus animæ sapit, cum eam afficit ad timendum, non cum instruit ad sciendum. Times Dei justitiam, times potentiam, et sapit tibi justus, potens Deus, quia timor sapor est. Porro sapor sapientem facit, sicut scientia scientem, sicut divitiæ divitem. *Id. s. 23, in Cant.*

Timeat Christianus, credat, et intelligat, se peregrinari a Domino, quamdiu vivit in corpore, quod corrumpitur, et aggravat animam. Tanto minor sit timor, quanto patria, quo tendimus, propior; major enim timor debet esse peregrinantium, minor propinquantium, nullus pervenientium. *S. AUG. s. 214, de temp.*

Timor Dei corrigit, timor hominum differt actionem, sed voluntatem non auferit: sed avidiores reddit ad crimen, quos aliquando suspendit a crimine. *S. HIER. sup. Mat.*

In via Dei a timore incipitur, ut ad fortitudinem veniatur; sicut in via sæculi audacia fortitudinem gignit. *S. GREG. in moral.*

NECESSITAS. — Nubes carnalium cogitationum, et affectionum (timor) fugat; Nam si ad momentum a domo mentis discedat ti-

mor, quasi absente domina, cogitationum se clamor, veluti ancillarum garrula turba multiplicat, et affectionum carnalium ignis accenditur; ut vero ad mentem timor redierit, mox confusio tumultuosa compescitur, et more ancillarum, se ad iunctum opus mens ipsa tacite reprimat. S. LAUR. *Just. lign. vit. c. II, de timor Dei.*

Dic rogo. Paule, quid tibi vis? Non ut me audiat, sed, ut cum timore, et tremore vestram salutem operemini. Nefas est enim, cum, qui sine timore vivit, quidpiam rectum, et admirandum edere; neque tantum dixit, timore, sed addidit, et tremore, qui major quidam, et vehementior timor est, nimirum id studens, ut illos attentiores reddat. Hunc habebat timorem Paulus, propterea etiam dicebat: Timeo, ne quo modo, cum aliis predicaverim, ipse reprobus efficiar. Nam si que ad vitam hanc pertinent, sine timore recte acquiri non possunt, multo minus spiritualia? Quis artem sine timore tenuit? Quod si, ubi non imminet diabolus, sed sola negligentia impedimento est, tanto opus est labore, ut solam illam naturalem negligentiam vincamus; ubi tantum impendet bellum, tanta impedimenta, qui fieri unquam potest, ut sine timore salutem consequamur. S. CHRYS. t. IV, s. 2, ad *Pol.*

Ne spes presumptione corrumpatur, (ita discurrit S. Antonius de Padua) debet timor conjungi, qui est initium sapientie, ad cuius saporis dulcedinem nullus potest pervenire, nisi prius degustet timoris amaritudinem; unde Exod. xv, dicitur, quod filii Israel, antequam veniret ad manna dulcedinem, invenerunt in Marath aqua amaritudinem. S. ANT. DE PAD. in *Dom. ins. act. Epiph.*

Quicumque desiderat sapientia, et scientia repleri, et qui salutari spiritu munitus anhelat ad culmen pertingere virtutum, non aliunde incipiat, quam a timore Domini; nam ipse timor est robur animæ, lumen intelligentiæ, et spes salutis. S. LAUR. *Just. l. c. c. I.*

Qui sanctior, et sapientior est, plus semper timeat; nam qui altior est, cadens, majores casus recipit. Esca diaboli electa est, de malis non curat, quia sui sunt. Cecidit ille sapiens Salomon, cecidit, et ejus genitor David, electus secundum cor Dei. Timeatis, fratres, iterum rogo, unaque timeatis, quia beatus est vir timeans Dominum. S. HIER. *de mor. S. Lus.*

Ideo B. Petrum paululum Dominus subdedit, ut in illo totum genus humanum posset agnoscere, nihil se sine Dei gratia prevalere. S. AUG. s. in *fer. 4, pass.*

Vae miseris nobis, qui de electione nostra nullam adhuc Dei vocem cognoscimus, et jam in otio quasi de securitate torpemus; debet profecto, debet non solum in spe esse securitas, sed etiam timor in conversatione, ut illa certantes foveat, et iste torpentes pungat. S. GREG. l. XXIX, *mor. c. IX.*

Deum time, et mandata ejus observa: hoc enim est omnis homo; ergo si hoc est omnis homo, absque hoc nihil est homo. S. BERN. s. 20, in *Cant.*

Si Dei timorem habeamus, nihil nobis est opus: si vero hunc non habeamus, etsi regnum ipsum possideamus, sumus omnium pauperissimi. S. CHRYS. in *ho. ad Pop. Antioch.*

Deus, quantum Patris pietate indulgens semper, et bonus est, tantum Judicis Majestate metuendus est. S. CYR. *de lapsis.*

Prima gratia est timor Domini. Sine hac gratia prima gratiarum, quæ totius Religionis exordium est, nullum bonum pullulare, vel manare potest. S. BERN. in *tr. de donis Spi. Sanct.*

Qui non vivit in timore, recte illum agere non est facile: sicut vicissim homo timore viventem est impossibile peccare. S. CHRYS. h. xv, ad *Pop. Ant.*

Nemo potest in sensu cordis Deum amare, nisi prius toto corde eum timeat; timore enim Dei efficitur, ut anima pura, et mollis effecta ad exerceendam charitatem se applicet. S. DIADOCHUS, t. V, *Bibl. SS. c. XVII.*

Facile deviat a justitia, qui in causis non Deum, sed homines pertimescit, hic timor peccandi facultatem differre potest; voluntatem auferre non potest, solus est Dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam servat, et omnibus bonis tribuit facultatem. S. CHRYS. in *s. de Jo. Bapt.*

ÆQUITAS. — Quis nostrum vitam præcedentium Patrum valeat superare, vel assequi? et tamen David dicit: Ne intres in iudicium cum servo tuo. Paulus, cum dicebat: Nihil mihi conscius sum: caute subjungit: Sed non in hoc justificatus sum. Jacobus dicit: In multis offendimus omnes. Joannes dicit: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est; quid ergo facient tabule,

si tremunt columnæ? aut quomodo virgulta stabunt immobilia, si hujus pavoris turbine etiam cædri quatiantur? S. GREG. XXIV, c. XVII.

Vae etiam laudabili vitæ hominum, si remota pietate judicetur? quia districtè discussa, inde ante oculos Judicis, unde si suspirat, obruitur. *Ibid.*

UTILITAS. — Timor præsens securitatem generat sempiternam. Time Deum, qui super omnes homines est, et hominem non for dabis. S. AUG. *sup. Ps.*

Noveris te, ut Deum timeas: noveris ipsum, ut æque ipsum diligas. In altero initiaris ad sapientiam, in altero consummaris: quia initium salutis timor Domini, et plenitudo legis est charitas. S. BERN. s. 37, *sup. Cant.*

Solus est timor Dei, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam servat, et omnibus bonis tribuit facultatem. S. CHRYS. s. de *S. Jo. Bap.*

In veritate didici, nihil æque efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si omni tempore coram Deo inveniaris non altum sapere, et timere. S. BERN. s. XLIV, *sup. Cant.*

Mens nostra tanto valentius terrores rerum temporalium despiciat, quanto se auctori earumdem veracius per formidinem subdit. S. GREG. l. I, *mor. XIII.*

Ad omne opus bonum ducit amor, et timor Dei. Ad omne opus malum ducit amor, et timor mundi. S. AUG. in *sent.*

Tenendum est, animam Dei timore velut muro obseptam, fortem esse, et quodammodo invictam, et vires eorum, qui manus cum ea conserunt, expugnare. S. CYRILLUS, l. II, *Isai. XVI.*

Timor Dei velut gladius anceps est, omnem concupiscentiam pravam excidens. S. EPHR. in *s. de pat.*

Nisi bonus esset timor, filiis patres pedagogos non præponerent, non legislatores civitatibus præficere illos magistratos. Ubi timor est, livor non est: ubi timor est, pecuniarum amor non vexat: ubi timor est, extinctus furor est, cupiditas improba correpta, omnis irrationalis passio exterminata. Nec hoc solum est, quod ex timore lucratur, verum, et aliud multo majus; non enim improbas tantum expellit nostras passiones, sed et omnem cum multa facilitate virtutem inducit. Ubi timor est, ibi et elemosinæ studium, et orationis intentio, et

lacrymæ ferventes, et continuæ, et gemitus multam habentes compunctionem. S. CHRYS. h. xv, ad *prop. Ant.*

Utilitas est, si speremus, nos posse delinquere; sperando enim timebimus, timendo cavebimus, cavendo salvi erimus. S. HIER. *de cultu em. I.*

Achora cordis est pondus timoris. S. GREG. l. VI, *XXIV.*

Venite, et audite me, quia timorem Domini docebo vos. Non cursus siderum, non rerum naturas, neque cælorum secreta, sed Domini timorem docebo vos. Horum scientia sine timore inflat; timor autem absque scientia illorum salvat. S. LAUR. *just. c. I, de tim. Dom.*

Timor nihil aliud est, quam murus, munimentum, ac turris inexpugnabilis; etenim multa nobis munitione opus est, quia multæ sunt undique insidiæ. S. CHRYS. h. xv, ad *Pop.*

De timore venit ad dilectionem, et de declinatione mali ad executionem boni; unde addit: In mandatis ejus volet nimis. Benedicite, volet, quia ubi non potest homo plus facere, sufficit bona voluntas. Benedicite, volet nimis; quia plus debemus velle, quam possumus facere, et talis viri, scilicet timentis, et volentis, potens in terra erit semen ejus quia Prov. 14, in timore Domini fiducia fortitudinis et filii ejus erit spes. Ugo Card. in *Ps. Beatus vir.*

Si Deum metueret, illiusque beata visione privari expavesceret, nequaquam tam impudice peccare præsumeret. Nam ubi adest timor Dei, adest proculdubio delinquendi voluntas, legis prævaricatio, dominandi ambitio, presidendi amor, odium proximorum, terrenarum facultatum immoderata cupiditas, et quicquid divinæ adversum est voluntati. S. LAUR. l. II, *de spir. ant. interitu.*

Beatus vir, qui semper est pavidus. Pavidus pro pœna futura, ad quam initialis timor unum habet oculum; et alium ad gloriam, propter quam, etsi securus esset a pœna, nullo modo peccaret. Beatus autem dicitur pavidus. (Prov. XXI, 24.) Primo, quia quanto plus timetur pœna, tanto sollicitius cavetur culpa; et quanto minus timetur, tanto districtior portabitur ira iudicis. Secundo, quia per timorem firmiter stat homo; unde Ecclesiastici XXVII. Nisi tenueris te instanter in timore Domini, cito subvertetur domus tua. Tertio, quia letificat animam, Eccles. I. Timor Domini delectabit cor, et dabit lætiam,

et gaudium in longitudinem dierum. Quarto, quia timor est thesaurus Domini, Isaiæ xxxiii. *Divitia salutis sapientia, et scientia, timor Domini ipse est thesaurus ejus.* Quinto, quia timor abundantiam, sive plenitudinem bonorum operum tribuit; timor Domini ad vitam, et in plenitudine coronabitur. *Ugo Card. sup. cit.*

Timor hominum peccandi differt facultatem, et operationem, non autem aufert, sed retinet voluntatem, donec habeat opportunitatem, vel occasionem; unde et quos suspendit a crimine, avidiores reddit ad crimen, et æstuat animo quousque perficiat, quod malum cogitat. Solus Dei timor est, qui nocentes corrigit, fugat crimina, et perpetem confert bene agendi voluntatem. *S. LAUR. Just. c. 1, de tim. Dei.*

Quasi custos super innumerabiles gazas, sic timor in ultimo charismatum ponitur ad conservandas innumerabiles gratias. *Petr. Bell. l. de pœn. 1.*

Pone tibi virilem, et fidelem custodiam, qua omni custodia servet cor tuum; dico autem timorem Domini, qui nihil negligit, qui nullum indiscensum intrare permittit sæpius interrogans etiam Angelum lucis: Noster es, an adversarius? *Guer. Ab. s. de S. Benedicto.*

Timor Dei sic vulnerat, quomodo medici ferramentum putredinem tollit, et quasi videtur vulnus augere; ecce putredo quando erat in corpore, minus erat vulnus, sed periculosum; accedit ferramentum medici, minus dolebat illud vulnus, quam dolet modo, cum secatur; plus dolet cum curatur, quam si non curaretur; sed ideo plus dolet accedente medicina, ut nunquam doleat succedente salute. *S. AUG. tr. ix, in Joann.*

Cum timetur poena, quam minatur, discitur amari præmium, quod pollicetur; ac sic per timorem poenæ bona vita retinetur, per bonam vitam bona conscientia comparatur, ut per bonam conscientiam nulla poena timeatur. *S. AUG. s. ccliv, de temp.*

Thesaurus interdum vocatur repositorium, quo divitiæ continentur, interdum vero thesaurus pro divitiis sumitur, et utroque modo timor Domini filialis, castus, et sanctus, qui permanet in seculum sæculi, est thesaurus salutis; per timorem enim salus conservatur, quoniam timor Domini expellit peccatum, quod solum aufert salutem. Timor etiam intantum ornat, perficitque salutem, et sapientiam, ut in libro Job dicatur: Ecce

timor Domini ipsa est sapientia, et Eccles. xxiii. *Beatus, cui datum est habere timorem Dei;* itemque Ps. xxxiii. *Timeo Dominum omnes Sancti, quoniam nihil deest timentibus eum.* Quod autem timor Domini sit thesaurus salutem custodiens, maxime constat ex eo, quod scriptum est Eccl. xxvii. *Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua;* ideo cum Psalmista dixisset: *Beatus vir, qui timet Dominum,* post pauca adiecit: *Gloria et divitia in domo ejus,* hoc est, in corde ejus, per gloriam, intelligens salutem, per divitias, sapientiam, atque scientiam, *DIONYS. CARTHUS. in c. xxxiii, Isaiæ.*

Hujusmodi timore correpti, o quam salutaria concipiunt desideria, consilia provida, sanctos cogitatus, affectus pios, vota castissima, ex quibus pariunt laudabilia opera virtutum, germina morum, fragrantissimos flores spiritus, et uberes fructus, de quibus Apostolus: *Fructus autem Spiritus est caritas, gaudium etc.* Vides, quam fecundus sit hujus sancti timoris Domini conceptus, quamque fructuosus exitus, per quem anima placens efficitur Domino, commendabilis proximo, utilis sibi? *S. LAUR. JUST. l. II, de sylvit. anim. resurr.*

Quamvis diabolus colligat sibi turbas, et crudelis eas armet insania, tamen facile destruntur, quia melioribus populum suum Salvator circumdat auxiliis, ait enim: Angelus Domini imittet in circuitu timeantium eum; et eripiet eos. Quod si Angelus Domini timentem eum de periculis eripit, non potest timere barbarum, qui timeat Salvatorem; nec potest metuere hostis impetum, qui Christi præcepta servaverit; præcepta enim Christi arma sunt Christianis, et divinus timor terrorem a nobis hostilem pellit. *S. ANNA. ser. II, de Elisæo.*

Timor Domini fiduciam fortitudinis præstat: quia nimirum mens nostra tanto valentius terrores rerum temporalium despiciat, quanto se auctori earum veracius per formidinem subdit. Filii autem timoris dicuntur, qui divino timore reguntur. *S. HIER. c. xiv, Proverb.*

Quanto quis magis Deum timet, tanto sapientior apparet, et quanto sapientior, tanto plenior fructibus bonorum operum; non enim timor Dei est otiosus, sed donis virtutum replet vitam hominis, et thesaurus scientie spiritualis cor ejus illustrat. *RABANUS, in c. xi, Eccles.*

Qui Deum bene timet et amat; qui bene amat et timet, res illæ in celesti devotione societate sunt. *GASSIOD. in Ps. xxxii.*

Humanus timor diffidentiam tribuit, divinus autem spei firmamenta concedit. *Id. in Ps. xxiv.*

FACILITAS. — *Benti omnes, qui timent Dominum.* Recte dixit: Omnes, significans, quod sive pauper, sive mancus, et mutilus corpore, ac denique quicumque sit, nihil eorum vetat, quo minus habeat hanc, quam ipse dicit, beatitudinem. *S. CHRYS. in Ps. cxxvii.*

JUCUNDITAS. — Timor est lætitia, quia, ut nihil hominis animum magis debet contristare (intelligentibus loquor) quam peccatum, ita nihil magis exhilarare, quam carere peccato; ac timor Dei expellit, non admittit peccatum. Probare (inquit Thomas de Villan.) obscuro et videbit is, quanta sit animæ consolatio, quanta conscientie securitas, et tranquillitas. *PAULUS de palas. ap. Mansi, d. xii, n. 3.*

Habet amenitatem, seu Paradisus dulcedinem, et delectationem, unde in Psalmo: *Quam magna multitudo dulcedinis tue, Domine, quam abscondisti timentibus te;* *S. BONAV. c. vi, Dier. sol. c. 1.*

Replens pacem, id est, in præsentem pacem pectoris, et in futuro pacem æternitatis perficiens, per hoc, quod facit inquietudinem vitiorum vitari, et per hoc pacem illam superam, quæ exuperat omnem sensum, adipisci; ideo scriptum est in Psalmo xxxiii. *Nihil deest timentibus eum.* *DIONYS. CARTH. in c. 1, Eccel.*

Dei timor stabilis est, immotusque, et tantam emittit lætitiâ, ut nullus nos aliorum malorum sensus capiat: Deum enim sicut oportet timens, et in ipso confidens, voluptatis radicem lucratum est, et omnem habet lætitiæ fontem. *S. CHRYS. ho. xviii, ad Pop.*

Jucundetur cor meum, ut timeat nomen tuum. Ergo timor in jucunditate est. Et quo jucunditas, si timor? nonne timor amarus solet esse? erit ergo aliquando jucunditas sine timore, modo jucunditas cum timore. Nondum enim est plena securitas, nec perfecta jucunditas. Ergo et jucunditatem aspergat, et timorem incutiat, ut de dulcedine jucunditatis perducat nos ad sedem securitatis. Ideo sic dicit Psalm. : *Servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore.* *S. AUG. in Ps. lxxxv.*

DIGNITAS. — Nihil æquale Deum timenti;

timor enim Domini omnia superat. Hunc possideamus itaque, omnia propter hunc faciamus, ut hunc assequamur timorem. *S. CHRYS. ho. lxxix, ad Pop. Ant.*

Timore, et amore affecta anima, velut quibusdam duobus brachiis suis comprehendit, amplectitur, stringit, tenet, et ait: *Tenui eum, nec dimittam.* *S. BERN. lib. V, de Consider.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI

QUALITAS. — Semper Sanctorum securitas plena timoris erat: nec eo minus solliciti, et humiles in se fuerunt, quia magnis virtutibus, et gratia emicuerunt. *L. I, c. xx, § 3.*

NECESSITAS. — Qui timorem Dei postponit, diu stare in bono non valet, sed diaboli laqueos citius incurret. *L. I, c. xxiv, § 7.*

ÆQUITAS. — O quam profunde me subijcere deo sub abyssalibus judiciis tuis, Domine, ubi nihil aliud me esse invenio, quam nihil, et nihil! *L. III, c. xiv, § 3.*

Intonas super me judicia tua, Domine, et timore, ac tremore contentis omnia ossa mea, et anima mea expavescit valde. Sto attonitus, et considero, quia cœli non sunt mundi in conspectu tuo. Si in Angelis reperisti pravitatem, nec tamen peperisti, quid fiet de me? Ceciderunt stellæ de cœlo, et ego pulvis, quid præsumam! *Ibid. § 1.*

Nulla est sanctitas, si manum tuam, Domine, subtrahas. Nulla prodest sapientia, si gubernare desistas. Nulla juvat fortitudo, si conservare desinas. Nulla secunda est castitas, si eam non protegas. Nulla propria prodest custodia, si non adsit tua vigilantia; nam relicti mergimur, et perimus. *Ib. § 2.*

UTILITAS. — Si vis aliquid proficere, conserva te in timore Dei, et noli esse nimis liber. *L. I, cxxi, § 1.*

Quis tu, ut timeas a mortali homine? hodie est, et cras non comparat. Deum time, et hominum terrores non expavesces.

JUCUNDITAS. — Non est vera libertas, nec bona lætitia, nisi timore Dei cum bona conscientia. *Ibid. § 2.*

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — Abdiâ dispensator domus Achab timebat Dominum Israel valde, et

ideo, cum Jezabel interficeret Prophetas Domini, tulit et ille centum Prophetas, et abscondit eos, ac pavit. III. REG. VIII, 8.

Josaphat constituit iudices in cunctis civitatibus Juda, inter cetera praecepit eis: Sit timor Domini vobiscum, et cum diligentia cuncta facite; non enim apud Dominum nostrum est iniquitas. II. PAR. XIX, 7.

Tobias senior plus timens Deum, quam regem, rapiebat corpora occisorum, et sepeliebat. Sed et filium ab infantia timere Deum docuit, et ad convivium suum timentes Deum vocari fecit. TOB. I, 21, et 41.

Susanna ad scelus invitata dixit; Melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. DAM. XIII, 23.

Cum plagis perimeretur Eleazarus, dixit: Domine, tu seis, quia, cum a morte possem liberari, duros sustineo corporis dolores, secundum animam vero, propter timorem tuum, libenter haec patior. II. MACC. VI, 30.

S. Job de seipso fassus est: Semper quasi tumentes fluctus timui Deum. JOB. XXXI, 23.

Quidam sanctus Eremita, cum divinitus cognovisset, quanto in periculo versaretur homo, indutus lugubri cucullo faciem obnupsit, nihil ut praeter terram aspiceret, neque mortalium ulli loqui amplius volebat. Causam vero horum rogatus, nihil aliud respondit, quam: Sinite me, quia homo sum. ROMIC. p. III, tr. 4, XI.

Tria sunt, aiebat Abbas Elias, quae horrorem faciunt cogitanti, egressus animae e corpore, evocatio ad tribunal Dei, et profertenda a Iudice sententia. *Pedagog. Christ.* p. 2, XXIII, § 7.

Abbas Agathon moriturus, cum quaereretur a Fratris, an timeret coram Deo comparere? Resp. Laboravi quidem virtute, qua potui, in custodiendis mandatis Dei, sed homo sum, et nescio, an placuerint opera mea Deo: Hinc non praesumo de illis, nisi venero ante Deum. *Vit. PP.* p. 2, § 431.

Arsenius, cum nullum lacrymandi finem faceret, rogatus, an non cum tot lacrymis securus ad Deum accederet? Resp. Fratres mei, metuo, et nec momento sine metu fui, ex quo hanc vitam normam secutus, me Deo consecravi. *Ruffin. in vit. PP.* n. 163.

S. Bernardus de seipso fatebatur: Ego, quoniam peccator sum, dissolvi non cupio,

sed formido, sciens quia mors peccatorum pessima. Formido exire, et in ipso contemiseo portus ingressu, dum non confido prope assistere, qui excipiat exeuntem. S. BERN. h. LVI, in *Cont.*

Inter varia virtutum merita, quibus insignitus erat Ceadda, in Metiorum Provincia Episcopus, in tantum erat timori Domini subditus, in tantum novissimorum suorum in omnibus operibus suis memor, ut, si eo forte legente, vel quid aliud agente, repente flatus venti major affurgeret continuo misericordiam Domini invocaret, et eam generi humano propitiari rogaret. Si autem violentior aura insisteret, jam clauso codice proderet in faciem, atque obnoxius orationi incumberet. At si procella fortior, aut nimbus perurgeret, vel etiam coruscet, ac tonitrua terras, et aera terrent, tunc veniens ad Ecclesiam sollicitus orationibus, ac psalmis, donec serenitas aeris rediret, fixa mente vacaret. Cumque interrogaretur a suis, quare hoc faceret, respondebat: Non legis: *Quia intonuit de caelo Dominus, et altissimus, dedit vocem suam. Misit sagittas suas, et dissipavit eos: fulgura multiplicavit, et conturbavit eos?* Movet enim aera Dominus, ventos excitat, jaculatur fulgura, de caelo intonat, ut terrigenas ad timendum se suscitet, ut corda eorum in memoriam futuri iudicii revocet, ut superbiam eorum dissipet, et conturbet audaciam, reducto ad mentem tremendo illo tempore, quando ipse caelis, et terris ardentibus venturus est in nubibus cum potestate magna et majestate ad iudicandos vivos, et mortuos; propter quod oportet nos admonitioni ejus celesti debito cum timore, et amore respondere, ut, quoties aere commoto manum ad feriendum quasi munitans exerit, nec adhuc tamen percussit, mox ejus imploremus misericordiam, et discussis penetralibus cordis nostri, atque expurgatis vitiorum rudibus, solliciti, ne unquam percussam mereamur, agamus. *V. Beda l. IV, hist. Angl. c. IV, Spec. ex. Dist. 3, ex. 3.*

Godefridus Comes Cappenbergensis, vir summa mansuetudine, et gratia singulari, consilio prudens, et in militia strenuus, sed militandis legi immortalis, et cum illo ferendae crucis, cupientissimus, cum aliquando suos videret aliena diripere, et praedas agere, sic Dominum est deprecatus: Obsecro immensam bonitatem tuam, bone Jesu, ut me e medio iniquitatis hujus eripias; et in

die iudicii purum, et immaculatum me tibi exhibeas. Scio enim, aequissime Iudex, in meum redundare caput, quicquid a meis delinquitur, et si quid a me dissimulatum erit, te id severiter vindicaturum. Cum adhuc seculari tegeretur habitu, bellum ei fecere cives Monasterienses. Itaque quidam ex ministris ejus cum multis aliis multa pecora abegit, et cum illa praeda, stante in porta Comite, gloriabundus adventabat. Sed vir pius, justitiae tenax, ubi cognovit, quid ab illo esset actum, animo commotus, ait ad servos suos: Ite ad nefarium illum raptorem, diciteque illi, ne sit ausus unquam in meum venire conspectum, nisi prius satisficiat eis, quos praeter jus fasque laesit, restituaque praedam universam; Etsi enim cives Monasterienses in praesens nobis, fortassis non alsque culpa nostra, infesti sunt, non tamen debuit temerarius homines rusticolas, et innocentes sub nostri nominis praetextu, vexare, et affligere. Haec postquam mille rescivit, singulis quibusque res ablatas anxie restituit. *SURNIUS 2 Jan in vita.*

S. Bernardus, primus S. Francisci socius, moriens dicebat: Nunc sentio, quid sit in Dei timore vixisse; nunc enim pro tot mundo nollem me aliam vitam instituisse; nunc gaudeo, et exulto, quod mundum spreverim, quod in humilitate, et paupertate Deo servierim. *MANSI, d. VI, n. 9.*

S. Philippus Neri, quando jam erat in maxima existimatione sanctitatis, ditatus extasis, revelationibus, visionibus, donis miraculorum, et prophetiae, quando penetrabat secreta cordium, oracula summorum Pontificum, et apud omnes in summa veneratione debebat, solitus tamen erat dicere Deo: Domine, noli mihi fidere, quia ego te tradam, et prodam. *Id. d. VIII, n. 5.*

S. Hieronymus dicebat: Ego peccatorum sordibus inquinatus, diebus, ac noctibus operor cum timore reddere novissimum quadrantem, et quod mihi dicatur: Hieronymus, veni foras. *S. HIER. epist. v.*

Andream Avellinum C. B. Theatinum senio, ac magnarum virtutum experimentis nobilem, sublimis hic timor adeo corripuerat, ut omnia etiam lula verentem domestici admirarentur. Nam saepius in die, humanae consuetudinis labeulas, quae Sanctis etiam visis aspergantur, plurimis prolutus lacrymis abluebat, vereri se dicens, ne divino iudicio, in quo nihil dissimulari potest, satis mundus sisteretur, quod timentium argu-

mentum esse consuevit, vel adolescentiores interrogare non dubitabat, sperarentne, sibi olim bene beateque futurum? Agnosceres Apostoli discipulum, non sine timore salutem operantem; et certe quo ditior est navis, eo acrior Navarchum timor excitare consuevit. *Jo. Ro l. II, c. v, n. 1.*

Cum Joannes a S. Faucendo saepius in die peccata sua confiteretur, movit insoni moris religiosa diligentia Joannis collegas, ut de illo publice Patrum in conventu quererentur, factique rationem repocarent. Ad eas voces humi abjectus Joannes: Vos vero Patres, mihi parcite, inquit; morimur improvisi, et nulla non hora mors ante oculos est; et quis nostrum novit, odio ne summi Principis, an amore, sit dignus? Ego quidem saepius in die peccata eluo, quia singulis horis saepius venio. *Ibid. n. 4.*

Alexander Luzagus nobilis Brixianus cum sub ipsa coena subvereri cepisset, ne lethali se nexu obstrinxisset, haesit primum, mox astutantis ab illa suspicione animi agitationem non ferens, proripit se celeriter convivio, ad viciniæ curionem advolat, ejusque super ea cogitatione sententiam rogat, opem, si opus foret, imploraturus. Sensit prudens Sacerdos, hominem longe ab ea contagione abesse, jussumque de divina clementia bene sperare, serenato animo tranquillum remisit ad suos. Rideant Alexandri timores, qui iclo cum inferis fodere, veluti putrida cadavera, vel altas plagas non sentiunt. Sana corpora minime mordent punctiunculae. *Ib. n. 5.*

S. Petrum Alextanarum, cum vox, et vita jam deficerent, nondum saluberrimus hic timor deserebat; Eo monitore, frequens inter supra ea illi vox: *Amplius lava me, Domine.* Quin algentem in cilicio cum adducta veste operire paululum vellet fratrum unus, addens, sinneret se foveri, ipse animo minime infracto: Sine, inquit, fili, sine me: adhuc certandum est; nondum extra ictum sumus; quid arma ponamus? *Ib. n. 10.*

Cum Julianus Imperator multa execoeraret, quibus paganorum ritus extolleret, et milites ad cultum idolorum inclinaret, invenit tandem modum, qui compluribus militibus clara virtutis coronam dedit. Cum venisset enim tempus, quo imperialia milites soleat accipere (hoc enim agitur plerumque die Calendarum Januarii, et natali Principum et urbium) exquisivit, ut eos simpliciter et ex prisca consuetudine fallere posset,

jussisque, ut unusquisque ad manum Imperatoris accedentium, admonitus ab officiis primo incensum offerret. Erat enim ante eum positum thus et ara secundum antiquam Romanorum solemnitate. Tunc quidem alii libere suam fortitudinem ostenderunt, et neque incensum offerre, neque donum accipere ab Imperatore sustinuerunt; alii vero occasione legis et antiquitatis, ne mente quidem perciperent, quod commiserint peccatum; alii propter lucrum capitis, aut timore turbati, seu jussione repentina confusi, licet intellexerint, tamen Paganismum declinare nequiverunt. Plurimi quidem, per ignorantiam decepti, cum inter cibos, ut fieri solet, et pocula invocarent inter se Christum, respondens quidam dixit: Quid patimini invocantes Christum, quem paulo ante denegastis, cum donum ab Imperatore, accipientes thus in ignem mitteretis? Cumque milites hæc audissent, et quod gesserant agnovissent; statim exilientes per publicum currebant atque impetu facto, proclamabant Deum suum, et in eo nomine permanere, atque per ignorantiam se fecisse, et si dici posset, solam manum paganam esse, conscientia vero nihil simul egisse. Cumque venissent ad Principem, projecerunt aurum, quod acceperant et forti voce posebant, ut reciperet quod dedisset, et illos occideret, se enim agere penitentiam fatebantur, eo quod improvide dextra peccasset, et studere propter Christum totum corpus pœnæ tradere: Hi itaque, ut ait S. Antoninus, timore Dei compulsi malebant capite truncari, quam vel in modico Deum offendere, cujus misericordia a progenie in progenie, timentibus eum. *Hist. trip.* l. VI, *hist. Eccles.* c. xxx.

NECESSITAS. — S. Pœmen Abbas de S. Arsenio dicebat: Beatus es, Arseni, quod tantopere in hac vita planxeris; qui enim hic non planxerit, ibi, sed sero, lugebit. *THEOPH. BERN. de persev.* l. V, c. II.

UTILITAS. — Timuerunt obstetrices Dominum, et ideo illis domum edificavit (id est, benedictionem in temporalibus dedit). *Exod.* I, 21.

Timens Deum Diaconus cum exulare potius mallet, quam Evangelium in peccato mortali legendo, Regis mandato parere, revocatur mox a Rege, et commissionem proxime vacantis Episcopatus accipere meretur. *Spec. Exemp. dist.* IV, ex XLVIII.

Quemadmodum timor naturalis materiali-

ter consumit carnes; ita celestis timor efficit, ne quis vincatur ab illis: Proinde recte aiebat Psalmista, cum diceret: Confige timore tuo carnes meas. Unde interrogatus Macarius Abbas, cur ita sicus et macilentus esset, cum comederet, sicut cum jejuna-ret? respondit: Sicut lignum, cui carbones igniti apponuntur, sensim consumitur ab igne omnem ejus viriditatem, et humorem abstrahente; sic qui mentem suam continet in timore Domini, carnem et ossa consumit. *D. AXT. IV p. summa tit. XIV, c. XI, § 1.*

Job qui erat timens Deum et recedens a malo, quia patientissime sustinuit in timore Domini et honorum, et familie, et sanitatis jacturam, dicens: Quasi tumentes agnus timui Dominum: restitutus est in omnibus et amplificatus. *Job.* I.

Ninivite audita Jonæ prædicatione de submersione sua, quia timerunt Dominum; ideo a futura generali eversione liberati sunt. *JONA.* II.

Simeon qui erat justus et timebat Deum, meruit illuminari ad cognoscendum Verbum incarnatum, dicens: Vidernus oculi mei salutem tuam. *LUC.* II.

Judith erat vidua famosissima, quia timebat Deum valde, nec erat, qui loqueretur de ea verbum malum. *JUDITH.* VIII, 8.

EXEMPLA DOMESTICA.

Sanctus Ignatius, cum Fratrem segniter laborantem interrogasset, cui opus illud faceret? et ille, Deo, respondisset; graviter illum increpuit, dicens: Si homini id faceres, tolerabilior foret negligentia, nunc vero cum propter Deum id facere te fatearis, gravi sane pœna dignus es, ut qui minus ejus conceptum, quam hominis, verearis. *Rib. in vit. Jul.* 31.

S. Franciscus Borgia ad omnia pavidus, dicere solebat: Judicia Dei videatis, et ventis quantum a mortali judicio discrepant timeat itaque, qui sapit. *VIT.* I, IV, c. IV.

P. Ludovicus de Ponte considerans illud Sponsæ de Sponso prolatum elogium, quo totum desiderabilem dixit, non poterat commoveri timore peccatorum (quod enim in eo videtur amarum, ac terribile, ut est justitia vindex, tam est amabile, quam sua bonitas) sed eo solo, ne Deus ipsum deserat, unde sæpe solebat dicere: Non me derelinquas usquequoque. *VIT.* I, II, c. VI, § 9.

Vallisoleti Anno 1545, instar miraculi ha-

ebatur, quod P. Faber, et P. Araozius cum omni genere, sexuque promiseo versarentur innoxii. Nec dubitavit Melchior Canus in media curia jocari, dicereque, Patres Societatis Jesu herbam habere, quæ vim habeat intermede libidinis. Ea vox cum sensim sparsa ad Regis aures pervenisset, ille Joannem de Zuniga Magistrum morum ad Patres misit, inquisitum de herba, cui P. Araozius respondit, omnino se habere talem herbam, quæ non modo contra libidinem, sed etiam contra alia vitia, præstantissimum sit remedium, eam autem communiter timorem Dei nuncupari. Retulit Zuniga hoc responsum Regi, lotaque id aula cum approbatione audivit. *Hist. Sacr.* p. I, l. V, n. 63.

P. Robertus Bellarminus, cum audisset magnum quemdam virum, morti propinquum, ita de sua salute securum discedere, ut omnibus diceret, bono animo essent, se salvum fore; extimuit, diabolicam fraudem videns, nec commisit, quin morituro confestim occurreret, ac salutem ejus prospiceret, ac nimiam illam securitatem menti eximeret, timoremque persuaderet. *VIT.* c. XXXVI.

P. Antonius de Padilla, cum in supremo agone anxius Deum formidaret; et quidam seiscitaretur, an forte peccati mortalis scrupulus ipsum angeret: Jesu bone, respondit, quid hoc monstri? Religiosus, et lethale crimen! *Bib. Scrip. soc.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut in via sæculi timor debilitatem; ita in via Dei timor fortitudinem gignit; et sicut in via sæculi audacia fortitudinem; ita in via Dei audacia debilitatem parit. *S. GREG.* I, I, *mor.* c. XIII.

Sicut Crucifixus non pro animi sui voto membra sua movendi habet potestatem; ita et nos voluntates nostras, ac desideria non secundum id, quod suave est, et delectat ad præsens, sed secundum legem Domini, quo nos illa constrinxerit, applicare debemus, sic enim vere dicere possumus, quod crux nostra timor Domini sit. *Cassian.* I, IV, *Coll.* XXXV.

Sicut Matrônæ, dum adhuc in opere laborant, si alia res faciendâ occurrat, non omnino acum deponunt, sed tele, vel cusino infixam relinquunt; ita divina Providentia, dum opus prætextatum amoris divini in nobis operatur, semper timorem Dei

pectori infixum relinquit, ut suo tempore ita usui esse possit. *FRANC. DE SALES,* I, XI, *de amore.* c. XVIII.

Sicut virginis opera phrygia facientes acum panno infixam non habent, sed per illam fila tradunt in pannum; ita et Deus utilitur quidem servili, aut mercenario timore ad charitatem introducendam, ubi tamen hæc introducta fuerit, expellit, et removet illum timorem. *Ibid.* c. XVI.

Sicut Nautæ, dum e portu solvunt, stante favonio, non ideo omittunt accipere rudentes, et anchoras, quæ tempore tempestatis sunt necessariæ; ita et servus Dei, licet magna fruatur quiete, et suavitate amoris, numquam tamen debent esse sine judicio-rum divinatorum metu, sed hunc semper apud se habere debent, ut tentationum fluctibus insurgentibus, eo uti possint. *Ibid.* c. XV.

Sicut juvenes incipientes equitare, si equus alius non nihil saltet, genua constringunt, et ambabus manibus ephippium apprehendunt: ast ubi melius fuerint exercitati, firmiter in suo situ manent; ita tirores in servitio Dei inter diaboli insultus timorem servilem, aut mercenarium adhibent; perfecti vero absque eo in divino servitio manent immobiles. *Ibid.* c. XVIII.

Sicut Rebecca ab Eliezer ad domum Abrahæ ducta, simul atque obvium habuit Isaacum, Eliezer dereliquit, et cum in conclavæ Saræ introducta est, mansit semper postea sponsa, et uxor Isaac; ita Deus sæpe mittit timorem servilem velut alterum Eliezer (qui idem significat, ac Dei adiutorium) ac tractandum matrimonium inter virtutem amoris divini, et animam; si tamen anima venit sub ductu timoris, non id fit ex eo, quod illa velit ei nubere; nam simul atque obvium habet amorem, et statim se unit, et deserit timorem, qui tamen manet cum ipsa, ut serviat, data occasione, amoris, et animæ amorosæ, sicut Eliezer Jomum reversus in obsequiis Isaac, et Hebeccæ mansit. *Ibid.* c. XXVII.

Sicut videmus per setam introduci linum, quando aliquid sunit, setaque prius intrat, sed nisi exeat non succedit linum; sic timor primo occupat mentem, non autem ibi remanet, quia ideo introit, ut introducat charitatem. *S. AUG.* tr. IX, in ep. I, S. Jo.

Sicut vulnera, quæ corpori accidunt, medicinam non sentiunt, dum adhuc squalida sunt; secus vero, si purgata sunt: ita animâ